

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Individuālā budžeta modelis sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai

Labklājības ministrijas projekts “Sociālo
pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide” Projekta
numurs: 9.2.2.2/16/I/001

25./26.01.2023.

Individuālā budžeta modeļa izstrāde

IB modeļa izstrāde gan bērniem ar FT, gan pilngadīgām personām ar GRT ietvēra 3 posmus:

1. Metodikas izstrāde (neaprobētā versija). Īstenoja iepirkuma rezultātā izvēlēts pakalpojuma sniedzējs: personu apvienība, kura sastāv no Biedrības "Latvijas veselības ekonomikas asociācija" un Biedrības "Latvijas Sarkanais krusts" Kurzeme komitejas (Apvienība).
2. Izmēģinājumu projekta īstenošana. Īstenoja LM ar sadarbības partneriem – pašvaldībām. Apvienība metodiski vadīja, konsultēja un piedalījās aprobācijā.
3. Izmēģinājumu projekta rezultātu izvērtēšanu un metodikas precizēšana (aprobētā versija). Īstenoja Apvienība.

Esošās situācijas analīze

Izstrādājot individuālā budžeta modeli (IBM) tika izvērtēta dažādu valstu pieredze – Lielbritānijas, Dānijas, Somijas, Jaunzēlandes un Vācijas.

IBM galvenā ideja ir - identificēt personas vajadzības, novērtēt piešķiramā finansējuma apjomu un dot iespēju pašai personai piedalīties lēmumu pieņemšanā par nepieciešamajiem pakalpojumiem, kā arī IB tiek noteikti ierobežojumi piešķirtā finansējuma izlietojumam un nodrošināta kontrole pār izvirzīto mērķu sasniegšanu, saskaņā ar izvēlētajiem pakalpojumiem.

IBM katrā valstī tiek veidots, ņemot vērā konkrētās valsts sociāli-ekonomisko, fiskālo un kultūras kontekstu. Līdz ar to katra valsts izstrādā savu IBM, akceptējot vienotu kopīgo pieeju.

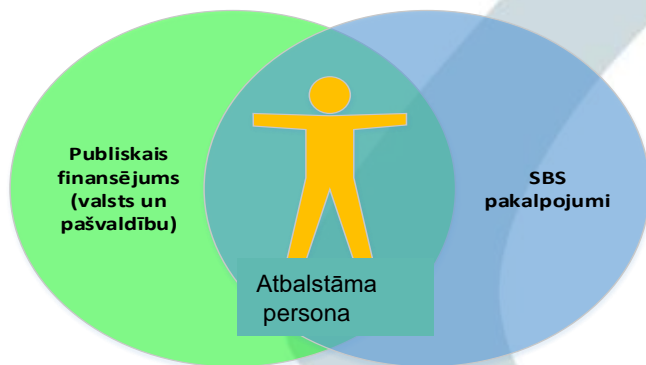
Sabiedrībā balstītu pakalpojumu nodrošināšana

Individuālā budžeta modelis ir pakalpojumu finansēšanas mehānisms, kura pamatā ir princips, ka atbalsts tiek nodrošināts atbilstoši katras personas individuālajām vajadzībām esošā finansējuma ietvaros.

Esošā sistēma SBS pakalpojumu nodrošināšanai

Individuālā budžeta modelis SBS pakalpojumu nodrošināšanai

Tiek izvēlēti personas ar GRT **individuālajām vajadzībām atbilstoši SBS pakalpojumi**, kuru nodrošināšanai tiek piešķirts finansējums atbilstoši budžeta iespējām

Individuālā budžeta modelis ir finansēšanas sistēma, kuras ietvaros personām tiek nodrošināts individualizēti plānots atbalsts pakalpojumu saņemšanai funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai un dzīves kvalitātes nodrošināšanai, kamēr tā dzīvo sabiedrībā.

Individuālais budžets ir naudas summa euro, kas noteikta pakalpojumu saņemšanai ar mērķi nodrošināt katrai personai iespējami efektīvāko atbalstu funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai, un veicinātu vienlīdzīgu iespēju izmantošanu ar citiem sabiedrības locekļiem.

IB modeļa mērķi:

- piedāvāt personai lielākas pašnoteikšanās iespējas (cilvēkiem ar invaliditāti vienādas pašnoteikšanas iespējas) un plānot atbalstu, ņemot vērā katras personas individuālās vajadzības, tādējādi nodrošinot katrai personai iespējami efektīvāko atbalstu funkcionālo traucējumu un to radīto seku novēršanai vai mazināšanai, un veicinātu vienlīdzīgu iespēju izmantošanu ar citiem sabiedrības locekļiem;
- palielināt publiskā finansējuma izmantošanas efektivitāti un lietderību.

IBM nodrošināšanā iesaistītās puses

Mērķa grupa - bērns un vecāki (bērna likumiskie pārstāvji vai audžuģimene) vai pilngadīga persona ar garīga rakstura traucējumiem un viņa dabiskā atbalsta loka pārstāvji (persona)

Labklājības ministrija – IBM izstrādātājs un individuālā budžeta (IB) līdzfinansētājs

IB administrētājs – sociālais dienests, kas nodrošina IB piešķiršanu un IB indikatīvā apmēra noteikšanu, personu vajadzību izvērtēšanu un atbalsta plāna izveidi, pārrauga IBM procesa nodrošināšanu un administrēšanu

IB pārvaldītājs – sociālais dienests vai organizācija, (kuru piesaista sociālais dienests), kas nodrošina IB saņemšanas procesu, piesaistot pakalpojumu sniedzējus, koordinējot pakalpojumu saņemšanu, veicot samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem, atskaitoties IB administrētājam par IB apsaimniekošanu un sniedzot atbalstu visos nepieciešamajos veidos IB saņemšanas procesa laikā

Pakalpojumu sniedzēji – fiziska vai juridiska persona, kas sniedz no IB finansētus pakalpojumus

IBM darbības pamatā ir:

1. Vajadzību izvērtēšana
2. Atbalsta plāna sastādīšana
3. Atbalsta nodrošināšana - pakalpojumu nodrošināšana
4. Orientācija uz mērķu sasniegšanu - rezultātu pārskatīšana veicot atkārtotu izvērtēšanu un atbalsta plāna sastādīšanu

Vajadzību
izvērtēšana

Atbalsta plāna
sastādīšana

Atbalsta
nodrošināšana

Orientācija uz
mērķiem

IBM procesa 1.posms – IB piešķiršana

Persona sociālajā dienestā iesniedz iesniegumu par IB nepieciešamību.

Lai persona saņemtu IB, personai ir jāatbilst mērķa grupas atlases kritērijiem:

- Bērniem:
 - bērnam ir FT, un VDEĀVK ir noteikusi invaliditāti;
 - bērns ir vecumā līdz 18 gadiem (neieskaitot).
- Personai ar GRT :
 - personai VDEĀVK ir noteikusi smagu vai ļoti smagu invaliditāti (I vai II invaliditātes grupa), personai ir garīga rakstura traucējumi un persona dzīvo sabiedrībā;
 - persona ir vismaz 18 gadus veca.

Sociālais darbinieks pārbauda personas atbilstību IB piešķiršanas kritērijiem un 10 darba dienu laikā pieņem lēmumu - administratīvo aktu:

- par IB saņemšanu, ja persona atbilst abiem atlases kritērijiem;
- par atteikumu piešķirt IB, ja persona neatbilst vismaz vienam no diviem atlases kritērijiem.

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana

IB indikatīvais apmērs – ir maksimālā naudas summa euro, ko persona var izlietot pārskata periodā, lai saņemtu atbalsta plānā noteiktos pakalpojumus.

Bērniem ar funkcionāliem traucējumiem IB indikatīvo apmēru nosaka, pamatojoties uz SFK vērtējumu. Pēc izmēģinājumu projekta datiem aprēķinātās maksimālās izmaksas pēc SFK līmeņa vienam bērnam ir 648,17 euro vidēji mēnesī jeb 7778 euro vidēji gadā.

Izmēģinājumu projekta rezultāti neļāva noteikt precīzu korelāciju starp SFK līmeni un atbalsta apmēru, ņemot vērā salīdzinoši nelielo skaitu no visas mērķgrupas, kas Projekta ietvaros saņēma atbalstu.

Līdz ar to ņemot vērā IBM aprobācijas izmēģinājumu projekta rezultātus un VDEĀVK 2017.-2020. gadā īstenotā ESF projektā “Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide” piedāvāto metodiku invaliditātes noteikšanai bērniem atbilstoši SFK principiem, un vienlaikus, piekrītot, ka dažādu valsts atbalsta pasākumu piešķiršanai, bērnu nebūtu jāizvērtē vairākkārt un dažādās vietās, tiek strādāts pie vienotas metodikas, kas derīga gan invaliditātes noteikšanai, gan funkcionēšanas ierobežojuma pakāpju un atbilstoša un individualizēta IB apmēra noteikšanai.

Vidēji uz vienu bērnu izlietotais finansējums izmēģinājumprojekta laikā (12 mēnešos)

Pakalpojumu grupa	Izmaksu summa, EUR	Kopējais pakalpojumu reižu skaits	Unikālais dalībnieku skaits	Vidējās izmaksas uz vienu pakalpojumu reizi	Vidējās izmaksas uz vienu unikālo dalībnieku izmēģinājumprojekta laikā, EUR	Vidējās izmaksas uz vienu unikālo dalībnieku mēnesī, EUR
Citi	84 892	1 354	51	62,70	1 664,56	138,71
Izglītības	74 040	3 407	66	21,73	1 121,81	93,48
Sociālās	340 179	62 733	99	5,42	3 436,15	286,35
Veselības	205 842	7 889	100	26,09	2 058,42	171,54
Kopā	704 953	75 383	102	9,35	6 911,30	575,94
Kopā ar vajadzību izvērtēšanas un pašvaldības izdevumiem	942 561	75 383	102	12,50	9 240,79	770,07

IBM procesa 2.posms – IB indikatīvā apmēra noteikšana

Personai ar GRT IB indikatīvo apmēru nosaka, balstoties uz personas vajadzībām, aprūpes līmeni un dzīvesvietas veidu.

Vajadzību grupa	Finansējums vidēji uz vienu personu mēnesī, EUR											
	1.aprūpes līmenis			2.aprūpes līmenis			3.aprūpes līmenis			4.aprūpes līmenis		
	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā	Persona dzīvo ģimenē	Persona dzīvo viena pati	Persona dzīvo grupu mājā
I. Personas pamatvajadzību nodrošinājums	1 333	1 159	1 605	1 378	1 208	1 654	1 615	1 467	1 912	1 542	1 414	1 614
II. Personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošinājums	līdz 61 Tikai pie nosacījuma, ja personai ir dabiskais atbalsta loks un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjiem ir nepieciešams atbalsts											
III. Atbalsts personai nepilngadīga bērna aprūpē	līdz 255 Tikai pie nosacījuma, ja personai ir nepilngadīgs bērns (bērni) un vajadzību izvērtēšanas rezultātā tiek konstatēts, ka personai ir nepieciešams atbalsts bērna aprūpes jautājumos un/vai bērna drošības nodrošināšanas jautājumos.											
IV. Atbalsts mobilitātes nodrošināšanai	līdz 100 Veicot vajadzību izvērtējumu, tikai pie nosacījuma, ja personai mobilitāte ir jānodrošina atbalsta plānā iekļauto pakalpojumu un aktivitāšu nodrošināšanai.											
IB indikatīvais apmērs uz vienu personu kopā	1 749	1 575	2 021	1 794	1 624	2 070	2 031	1 883	2 328	1 958	1 830	2 030

Vidēji uz vienu personu ar GRT izlietotais finansējums izmēģinājumuprojekta laikā (12 mēnešos)

Pakalpojumu grupa	Izmaksu summa, EUR	Izmaksu summa (% no kopējām izmaksām)	Unikālais izmēģinājumuprojekta dalībnieku – personu ar GRT, skaits	Unikālais izmēģinājumuprojekta dalībnieku personu ar GRT, skaits, %	Vidējās izmaksas uz vienu unikālo personu ar GRT, izmēģinājumuprojekta laikā, EUR	Vidējās izmaksas uz vienu unikālo dalībnieku-personu ar GRT, izmēģinājumuprojekta laikā, %	<u>Vidējās izmaksas uz vienu unikālo dalībnieku-personu ar GRT, mēnesī, EUR</u>
Izmēģinājumuprojekta laikā - 12 mēnešos*							
Sociālās	586 696.00	76	97	100	6 048.41	76	504.03
Veselības	114 402.00	15	77	79	1 485.74	19	123.81
Izglītības	60 393.00	8	31	32	1 948.16	25	162.35
Citi	9 124.00	1	19	20	480.21	6	40.02
Kopā	770 615.00	100	97	100	7 944.48	100	662.04
Kopā ar mācību konsultāciju pakalpojuma un pašvaldību izmaksām**	1 060 069.40	X	97	X	10 928.55	X	910.71

IBM procesa 3.posms – Vajadzību izvērtēšana

Vajadzību izvērtēšana ir process, kuru izmanto, lai noteiktu bērna /personas funkcionēšanas stāvokli, kā arī bērna ģimenes /personas dabiskā atbalsta loka funkcionalitāti, esošo situāciju, raksturlielumus u.c. rādītājus, lai spētu noteikt nepieciešamos atbalsta pasākumus bērna/personas individuālo vajadzību apmierināšanai.

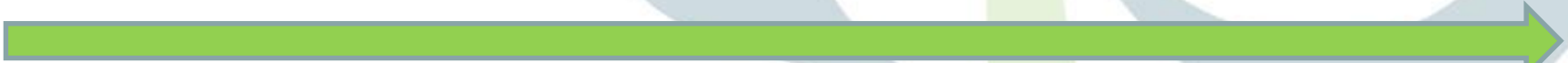
Vajadzību izvērtēšanu veic IB administrētāja IBM darbinieks. IBM darbinieks sadarbībā ar bērna vecākiem/personu veic vēlmju un vajadzību izvērtējumu, vienojas par problēmjomām, izvirza sasniedzamos mērķus (ilgtermiņa, īstermiņa) un nepieciešamos pakalpojumus prioritārā secībā problēmsituācijas risināšanai un izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Sākotnējā vajadzību
izvērtēšana
uzsākot saņemt IB

Pēc nepieciešamības
var veikt atkārtoto
vajadzību izvērtēšanu
ātrāk

Atkārtotā vajadzību
izvērtēšana pēc 12
mēnešiem

IBM procesa 4.posms – Vajadzību izvērtēšana bērniem - izmēģinājumu projekta rezultāti

- Visas bērnu un vecāku vajadzību izvērtēšanas procesā iesaistītās puses pozitīvi novērtēja to, ka vajadzību izvērtēšanu izmēģinājumu projektā veica multiprofesionālu komanda, definējot katram bērnam un vecākam sasniedzamos mērķus un nepieciešamos gan sociālās, gan veselības, gan izglītības grupas pakalpojumus, kas apstiprināja, ka rezultātu sasniegšanai ir nepieciešams koordinēts atbalsts visās trīs jomās.
- Vecāku iesaiste bērnu un vecāku individuālo vajadzību izvērtēšanas procesā un nepieciešamo pakalpojumu definēšanā bija ļoti būtiska, kā rezultātā bija iespējams izstrādāt bērna un vecāku individuālajām vajadzībām atbilstošu atbalsta plānu un veicināt vecāku motivāciju tā īstenošanā. Tomēr atsevišķos gadījumos galīgais lēmums bija jāpieņem izvērtēšanas ekspertiem – ja atbalsta plānā tika iekļauti tādi pakalpojumi, kuru atbilstību konkrētā bērna veselības stāvoklim varēja apliecināt tikai speciālists ar attiecīgu profesionālo kompetenci.
- Visām vajadzību izvērtēšanā iesaistītajām pusēm izmēģinājumu projektā bija svarīgi saglabāt iespēju operatīvi mainīti izvērtēšanas procesa norisi (vietu – mājas vidē vai pie izvērtēšanas ekspertiem, komunikācijas veidu - izmēģinājumu projektā tika aprobēti četri dažādi veidi, laiku un ilgumu), atbilstoši konkrētā bērna nepieciešamībai, šāda pieeja IBM būtu saglabājama arī turpmāk.
- Lai izvairītos no riska, ka atbalsta plāna izpildes procesā bērnam veidojas pārslodze, vajadzību izvērtēšanas procesā, identificējot bērnam nepieciešamo atbalstu, jāņem vērā jau esošā bērna noslodze izglītības iestādēs un ārpus tām. Gan izvērtēšanas eksperti, gan vecāki izteica viedokli, ka ilgtermiņā būtu nepieciešams saņemt mazāku pakalpojumu apjomu nekā izmēģinājumu projekta īstenošanas laikā.

IBM procesa 4.posms – Vajadzību izvērtēšana personām ar GRT - izmēģinājumu projekta rezultāti

- IBM personu ar GRT vajadzību izvērtēšanā tiek izmantotas uz personu vērstās domāšanas un plānošanas metodes, kas palīdzēja nodrošināt dzīves kvalitāti no personas perspektīvas – lai plānotu kopā ar personu, nevis personas vietā. Šīs metodes var tikt izmantotas, lai palīdzētu personai domāt par to, kas šobrīd ir svarīgs personas dzīvē un ko persona vēlas sasniegt nākotnē.
- Personu vajadzību izvērtēšanu procesa mērķis ir noskaidrot patiesās personas vajadzības un vēlmes un, lai kvalitatīvi veiktu personu vajadzību izvērtēšanu, ar lielāko vairumu personu izvērtēšanas procesā sociālajam darbiniekam ir jāsatiekas 4-5 reizes, jāapmeklē persona mājās, nepieciešamības gadījumā jātiekas ar dabiskā atbalsta loka pārstāvjiem, varbūt pat ar vairākiem. Līdz ar to sociālie darbinieki izmēģinājumu projekta laikā konstatēja, ka personu vajadzību izvērtēšanas vieta un ilgums ir nosakāms katrai personai individuāli.
- Izmēģinājumu projekta īstenošanas laikā tika secināts, ka atbalsta plāna mērķi ir jāformulē personas izteiksmes valodā, jo personai ir jābūt mērķa autoram, un viņai ir jāsasniedz nospraustie mērķi.
- Visas procesā iesaistītās puses viennozīmīgi pozitīvi novērtēja to, ka, veicot personu vajadzību izvērtēšanu, atbalsta plānā tika iekļauti gan sociālie, gan veselības, gan izglītības pakalpojumi, kas, viņuprāt, devis pozitīvus rezultātus izmēģinājumu projektā iesaistītajām personām, un apliecinājis, ka rezultātu sasniegšanai ir nepieciešams atbalsts visās trīs grupās. Saņemtais daudzpusējais atbalsts izmēģinājumu projekta laikā ir uzlabojis personu dzīves kvalitāti, un 84% personu kopumā radījis pozitīvas izmaiņas viņu dzīvē.

IBM procesa 3.posms – Atbalsta plāna sagatavošana - IBM iekļautie pakalpojumi bērniem

1. joma - SBS pakalpojumi bērna likumiskajiem pārstāvjiem vai audžuģimenei - Ģimenes resursu kapacitātes stiprināšana:

1. Speciālistu konsultācijas un atbalsts – vecākiem gan individuāli, gan grupā (psihologa, Theraplay terapijas speciālista nodarbība ģimenei, u.c.).
2. Grupu nodarbības vecākiem (vecāku izglītošana, apmācības u.c.).
3. Ģimenes asistenta pakalpojums, kuru var saņemt ģimene:
 - kurai nav pietiekamu prasmju un iemaņu bērnu audzināšanā un aprūpē;
 - kurā vismaz viens no vecākiem ir persona ar garīga rakstura traucējumiem, un kurai ir nepieciešams atbalsts un apmācība sociālo prasmju apgūšanā;
 - vecākam/iem, ar funkcionāliem traucējumiem, kas apgrūtina bērna aprūpi un audzināšanu.
1. Atelpas brīža pakalpojums institūcijā un mājoklī.
2. Pavadonis (asistents pašvaldībā).
3. Universālais asistents.
4. Aprūpes mājās pakalpojums.
5. Transporta izdevumu kompensācija vecākiem un bērniem.
6. Specializētā transporta izdevumu kompensācija bērniem.
7. u.c. pakalpojumi.

IBM procesa 3.posms – Atbalsta plāna sagatavošana - IBM iekļautie pakalpojumi bērniem

2.joma - SBS pakalpojumi bērniem - zaudētās funkcijas kompensēšanai un funkcionēšanas spēju uzturēšanai un attīstīšanai:

1. Speciālistu konsultācijas un atbalsts - bērniem ar FT gan individuāli, gan grupā (psihologa, smilšu terapijas speciālista, ABA terapijas speciālista, u.c.).
2. Grupu nodarbības bērniem ar FT.
3. Specializētās darbnīcas pakalpojums.
4. Dienas aprūpes centra pakalpojums.
5. Funkcionēšanas iemaņu apguve institūcijā ar diennakts uzturēšanos bērniem ar redzes traucējumiem.
6. Funkcionēšanas iemaņu apguve institūcijā bez diennakts uzturēšanās un dzīvesvietā bērniem ar redzes traucējumiem.
7. Latviešu zīmju valodas lietošanas apmācība bērniem ar dzirdes traucējumiem.
8. Saskarsmes un radošās pašizteiksmes iemaņu apguve bērniem ar dzirdes traucējumiem.
9. Psiholoģiskās adaptācijas treniņi bērniem ar dzirdes traucējumiem.
10. Palīdzība un atbalsts klienta sociālo problēmu risināšanā bērniem ar dzirdes traucējumiem.
11. Surdotulka pakalpojums saskarsmes nodrošināšanai un izglītības programmas apguvei bērniem ar dzirdes traucējumiem.
12. u.c. SBS pakalpojumi.

IBM procesa 3.posms – Atbalsta plāna sagatavošana - IBM iekļautie pakalpojumi personām ar GRT

Pakalpojumu saraksts:

- Speciālistu konsultācijas un atbalsts personai.
- Atbalsta grupas un grupu nodarbības personai.
- Specializētās darbnīcas pakalpojums.
- Dienas aprūpes centra pakalpojums.
- Grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums.
- Ģimenes asistenta pakalpojums.
- Asistenta pakalpojums.
- Universālā asistenta pakalpojums.
- Aprūpes mājās pakalpojums.
- Atelpas brīža pakalpojums institūcijā.
- Atbalsta personas lēmumu pieņemšanā pakalpojums.
- Individuālā atbalsta programma.
- Transporta pakalpojumi, t.sk., specializētā transporta.
- Speciālistu konsultācijas un atbalsts personas dabiskajam atbalsta lokam - psihologs.
- Atbalsta grupas nodarbības personas dabiskajam atbalsta lokam.

IBM procesa 3.posms – Atbalsta plāna sagatavošana - pakalpojumu cenu noteikšana

IBM tiek izmatoti četri pakalpojumu cenu noteikšanas varianti:

- cena, kas noteikta ārējos normatīvajos aktos;
- cena, kas noteikta Labklājības ministrijas vai pašvaldības noslēgtajos valsts pārvaldes deleģēto uzdevumu veikšanas līgumos ar pakalpojumu sniedzējiem;
- tirgus cena;
- konkrētajam pakalpojuma aprēķināta vidējā cena, ko var izmatot gadījumā, ja pašvaldībā tiek ieviests jauns pakalpojums un tam nav noteikta cena.

Pakalpojuma sniedzējs nevar noteikt augstāku pakalpojuma tirgus cenu, nekā tā tiek piemērota brīvajā tirgū vai jau noslēgtajos līgumos ar citiem pakalpojuma saņēmējiem.

IBM procesa 3.posms – Atbalsta plāna sagatavošana – izmēģinājumu projekta rezultāti

- Izmēģinājumu projektā vecāki/personas varēja izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kas nodrošināja kvalitatīvu pakalpojumu saņemšanu un pakalpojumu sniedzēju piesaisti, neskatoties uz ierobežoto pakalpojumu sniedzēju pieejamību reģionos.
- Izmēģinājumu projektā lielākajai daļai pakalpojumu tika piemērota tirgus cena, kas nodrošināja iespēju saņemt pakalpojumus atbilstoši konkrētā bērna/personas vajadzībām, pieejamā finansējuma ietvaros, jo tas paplašināja bērna/personas iespējas izvēlēties konkrēto pakalpojuma sniedzēju, kas ir ļoti būtiski kvalitatīva atbalsta nodrošināšanai.
- IBM ir jāiekļauj arī pakalpojums - individuālā atbalsta programma, kas ir alternatīvs risinājums, ja ne ar vienu no pakalpojumu sarakstā iekļautajiem pakalpojumiem nav iespējams apmierināt personas individuālās vajadzības un sasniegt izvirzītos mērķus.

IBM procesa 3.posms - IB saskaņotā apmēra noteikšana

IB saskaņotais apmērs – ir naudas summa *euro*, kas personai ir nepieciešama pārskata periodā un kas tiek aprēķināta, pamatojoties uz IBM darbinieka, iesaistot personu, veiktās vajadzību izvērtēšanas rezultātiem, un atbalsta plānā noteiktajiem pakalpojumiem un faktiskajām pakalpojumu cenām.

IB administrētājam nosakot konkrētus pakalpojumu sniedzējus, ko izvēlas persona, un pakalpojumu faktiskās cenas, tiek aprēķināts IB saskaņotais apmērs

IB saskaņotā apmēra salīdzināšana ar IB indikatīvo apmēru

Ja IB saskaņotais apmērs ir mazāks vai vienāds ar IB indikatīvo apmēru, IBM darbinieks un persona paraksta sagatavoto atbalsta plānu un līgumu par IB saņemšanu

Ja IB saskaņotais apmērs ir lielāks par IB indikatīvo apmēru, tad IBM darbinieks un persona veic atbalsta plāna korekcijas, lai kopējais finansējums nepārsniegtu IB indikatīvo apmēru un pēc tam paraksta sagatavoto atbalsta plānu un līgumu par IB saņemšanu

IBM procesa 4.posms – pakalpojumu sniedzēju piesaiste un 5.posms – pakalpojumu saņemšana

IB pārvaldītājs - sociālais dienests vai organizācija, ko sociālais dienests piesaistījis, persona un pakalpojumu sniedzējs vienojas par pakalpojuma apmaksas veidu:

- Sociālais dienests slēdz līgumu ar pakalpojuma sniedzēju;
- Sociālais dienests nosūta pakalpojuma sniedzējam garantijas vēstuli;
- persona izvēlas veikt pakalpojumu priekšapmaksu no saviem finanšu līdzekļiem.

Pakalpojumu saņemšana:

- persona vienojas ar pakalpojuma sniedzēju par pakalpojuma saņemšanas laiku;
- persona saņem pakalpojumus atbilstoši atbalsta plānam;
- atbalsta plāna darbības beigās IBM darbinieks pieprasa no pakalpojumu sniedzējiem informāciju par pakalpojumu sniegšanas rezultātiem un rekomendācijām;
- ja atbalsta plāna darbības laikā objektīvu iemeslu dēļ persona nevar saņemt pakalpojumu atbalsta plānā norādītajā mēnesī, tad nesaņemto pakalpojumu persona var saņemt atlikušajā atbalsta plāna darbības laikā, nepārsniedzot kopējo pakalpojuma apjomu.

IBM procesa 6.posms - atbalsta plāna pārskatīšana

Atbalsta plānu pārskata ne retāk kā reizi gadā vai pēc personas pamatota iesnieguma saņemšanas, ja sastādītā atbalsta plāna izpildes laikā rodas nepieciešamība koriģēt atbalsta plānu pirms nākamās personas vajadzību izvērtēšanas, tad tiek konstatēts nepieciešamo izmaiņu iemesls IB atbalsta plānā:

- ir mainījies personas veselības stāvoklis vai sasniedzamie mērķi;
- personai ir atklājušās kontrindikācijas pakalpojuma saņemšanai;
- vairs nav pieejams kāds no pakalpojumiem;
- mainījies pakalpojuma cena un citi iemesli.

IB administrētāja IBM darbinieks izvērtē atbalsta plānu un lemj par turpmāko rīcību:

- nepieciešama atkārtota vajadzību izvērtēšana. Izvērtēšanas rezultātā tiek veikti grozījumi atbalsta plānā, nepārsniedzot atbalsta plāna darbības periodam piešķirto IB indikatīvo apmēru;
- kopā ar personu tiek precizēts esošais atbalsta plāns, vienojoties par turpmākajiem pakalpojumiem esošā IB indikatīvā apmēra ietvaros.

IB administrēšana - norēķini ar pakalpojumu sniedzējiem par faktiski saņemtajiem pakalpojumiem

Pakalpojuma sniedzējs sniedz pakalpojumu, pamatojoties uz ar IB pārvaldītāju noslēgto līgumu vai saņemto garantijas vēstuli un atbalsta plānu:

- pakalpojuma sniedzējs iesniedz IB pārvaldītājam atskaiti/rēķinu par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem;
- IB pārvaldītājs samaksā pakalpojuma sniedzējam par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem saskaņā ar atskaiti/rēķinu;
- ja sastādot atbalsta plānu, persona ir norādījusi, ka kādu pakalpojumu priekšfinansēs pati, tad saņemot pakalpojumu persona veic samaksu no saviem finanšu līdzekļiem un iesniedz IB pārvaldītājam pakalpojuma apmaksu apliecinājošos attaisnojuma dokumentus;
- IB pārvaldītājs kompensē personai faktiskos izdevumus saskaņā ar iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem.

IBM izstrādes procesā tiek piedāvāti un analizēti trīs dažādi IB finansēšanas varianti

Vērtēšanas kritērijs	IBM finansēšanas varianti		
	<u>1.variants</u> 100% - valsts	<u>2.variants</u> 50% - valsts 50% - pašvaldības	<u>3.variants</u> 45% - valsts 45% - pašvaldības 10% - vecāki
1. IBM finansēšanā visā Latvijā tiek ievērots vienlīdzības princips	3	2	2
2. IBM finansēšanā ir noteikts taisnīgs, optimāls finanšu sloga sadalījums	0	3	3
3. IBM finansēšanas process ir vienkāršs un viegli administrējams	3	2	1
4. Noteiktā IBM finansēšanas kārtība pozitīvi ietekmē jaunu SBS pakalpojumu attīstību pašvaldībās	3	3	3
5. Ieviešot IBM, tiek nodrošināts vienlīdzīgs atbalsts gan IBM, gan esošās sistēmas ietvaros.	0	1	1
6. IBM finansēšanas kārtības ietekme uz esošo SBS pakalpojumu finansēšanas kārtību	0	1	1
7. Pašvaldību ieinteresētība SBS pakalpojumu nodrošināšanā un lietderīga finansējuma izlietojumā IBM ietvaros	0	3	3
8. Vecāku ieinteresētība lietderīga finansējuma apgūvē sastādot un īstenojot atbalsta plānu	2.	2	3
9. Atbalsta pieejamība neatkarīgi no ģimenes materiālā stāvokļa	3	3	1
KOPĀ	14	20	18

Visaugstākais vērtēšanas kritēriju punktu skaits ir 2.variantam - IBM finansē 50% no valsts un 50% no pašvaldību budžeta līdzekļiem, 20 punkti.

IBM finansēšanas varianti personām ar GRT

IBM izstrādes procesā tiek piedāvāti un analizēti divi IB finansēšanas varianti

N. P. K.	Vērtēšanas kritērijs	IBM finansēšanas	
		1.variants – 100% no valsts budžeta līdzekļiem	2.variants - 50%/50% – valsts/pašvaldības finanšu līdzekļi
1.	IBM finansēšanā visā Latvijā tiek ievērots vienlīdzības princips	3	2
2.	IBM finansēšanā ir noteikts taisnīgs, optimāls finanšu sloga sadalījums	0	3
3.	IBM finansēšanas process ir vienkāršs un viegli administrējams	3	2
4.	Noteiktā IBM finansēšanas kārtība pozitīvi ietekmē jaunu pakalpojumu attīstību pašvaldībās	3	3
5.	Ieviešot IBM, tiek nodrošināts vienlīdzīgs atbalsts gan IBM, gan esošās sistēmas ietvaros.	0	1
6.	IBM finansēšanas kārtības ietekme uz esošo pakalpojumu finansēšanas kārtību	0	1
7.	Pašvaldību ieinteresētība pakalpojumu nodrošināšanā un lietderīga finansējuma izlietojumā IBM ietvaros	0	3
8.	Personu ieinteresētība lietderīga finansējuma apguvē, izstrādājot un īstenojot atbalsta plānu	2	2
9.	Atbalsta pieejamība neatkarīgi no personas materiālā stāvokļa	3	3
KOPĀ		14	20

Visaugstākais vērtēšanas kritēriju punktu skaits ir 2.variantam - IBM finansē 50% no valsts un 50% no pašvaldību budžeta līdzekļiem, 20 punkti. Kopumā var secināt, ka gan bērniem, gan personām ar GRT IB finansēšana no diviem finanšu avotiem veicinās lietderīgāku finanšu izlietojumu.

IBM veidojošie izdevumi

IBM veidojošo izdevumu sadalījums:

- Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi;
- IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība sociālajam darbiniekam bērniem un IBM darbiniekam personām ar GRT;
- IBM administrēšanas izdevumi.

Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi bērniem

Aprēķinot IB mērķa grupu sociālās jomas SBS pakalpojumiem, pieņemts, ka atbalstu, saņemot sociālās jomas SBS pakalpojumus, aktīvi izmantotu 60% (1556 bērni) no visiem bērniem, kuriem ir noteikta īpašas kopšanas nepieciešamība un 40% (942 bērns) no visiem bērniem, kuriem nav noteikta īpašas kopšanas nepieciešamība, bet ir viens vai vairāki no FT veidiem (redzes, dzirdes, kustību, GRT). Šāds pieņēmums veikts pamatojoties uz izmēģinājumu projekta rezultātiem. Kopējie izdevumi gadā SBS pakalpojumu nodrošināšanai aprēķinātās mērķa grupas bērniem (2497 bērniem) ir 10 853 855.42 euro. Šie izdevumi atspoguļo kopējo apjomu, kāds būtu nepieciešams valstī, lai visiem aprēķinātās mērķa grupas bērniem nodrošinātu nepieciešamos SBS pakalpojumus (neatkarīgi no finanšu avota).

IBM veidojošie izdevumi

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi bērniem - atlīdzība sociālajam darbiniekam

Pētījuma “Sociālo dienestu vadītāju un sociālā darba speciālistu apmierinātības mērījumi un to analīze par sociālā darba praksi” dati norāda, ka klientu lietu skaits vienam sociālajam darbiniekam var būt ļoti atšķirīgs, bet rēķinot vidējās vērtībās, tās ir no vidēji 30 līdz 45 lietām.

Izmēģinājumu projekta sociālajam darbiniekam pilna slodze tika noteikta par darbu ar 20 ģimenēm ar bērniem. Ņemot vērā, ka izmēģinājumu projekta laikā sociālajiem darbiniekiem bija jāveic darbības, kuras bija nepieciešamas tieši izmēģinājumu projekta īstenošanai - datu apkopošana, statistikas uzskaitē, atbalsta plānu grozījumi saistīti ar finansējuma pārdali izmēģinājumu projekta ietvaros u.c., kuras nākotnē nebūs nepieciešamas IBM ietvaros, faktiski sociālais darbinieks varētu strādāt ar lielāku skaitu ģimeņu.

Līdz ar to tiek pieņemts, ka IBM ietvaros viens sociālais darbinieks strādās ar 30 ģimenēm ar bērniem, un, lai nodrošinātu 2497 bērniem visā Latvijā IB saņemšanu nepieciešamas 83 sociālie darbinieki (83,23 slodzes), kopējais nepieciešamais finansējums gadā ir 1 536 290.97 euro (vidēji mēnesī 128 024.25 euro).

IBM veidojošie izdevumi

IBM administrēšanas izdevumi bērniem

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu sociālo pakalpojumu administrēšanas izmaksas veido līdz 10% no pakalpojuma nodrošināšanas izmaksām (IBM – SBS pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas un IBM darbības nodrošināšanas izmaksas). Administrēšanas izmaksām nepieciešamais finansējums kalendārajā gadā ir 1 239 014.64 euro (vidēji mēnesī 103 251.22 euro).

IBM nodrošināšanai kopējais nepieciešamais finansējums

N.P.K.	Izmaksu pozīcija	Izmaksas mēnesī	Izmaksas gadā
1	SBS pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas	904 487.95	10 853 855,42
2	IBM darbības nodrošināšanas izmaksas	128 024.25	1 536 290,97
3	IBM administrēšanas izmaksas	103 251.22	1 239 014.64
4	IBM kopējās izmaksas	1 135 763.42	13 629 161.03
	Finanšu avotu sadalījums (ja tiek izvēlēts 2. IBM finansēšanas variants)		
5	Pašvaldības budžeta finansējums 50% apmērā	567 881.71	6 814 580.51
6	Valsts budžeta finansējums 50% apmērā	567 881.71	6 814 580.52

IBM veidojošie izdevumi

Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi personām ar GRT

Aprēķinot IBM nodrošināšanai kopējo nepieciešamo finansējumu, tiek pieņemti divi aprēķina varianti, par pamatu ņemot IB mērķa grupas lielumu:

- 1.variants – atbalstu saņems 2 801 personas, kas 2020. gadā saņēma valsts apmaksāto asistenta pakalpojumu pašvaldībā, kas sastāda 15% no kopējās mērķa grupas;
- 2.variants - atbalstu saņems 2 801 personas, kas 2020. gadā saņēma asistenta pakalpojumu pašvaldībā un 30% no personām ar GRT ar I. un II. invaliditātes grupu, kas 2020. gadā dzīvoja sabiedrībā, un tas ir 5773 personas ar GRT (30% no 19234), kopā IB ietvaros plānots atbalstu nodrošināt 8 574 personām ar GRT (2801+5773), kas sastāda 45% no kopējās mērķa grupas.

IBM veidojošie izdevumi

Pakalpojumu nodrošināšanas izdevumi

Pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamais kopējais finansējums gadā sadalījumā pa personas vajadzību grupām

Personas vajadzību grupa	1.variants - mērķa grupas lielums 2801 persona		2.variants - mērķa grupas lielums 8 574 personas	
	Personu skaits, kuras izmantos IB	Nepieciešamais finansējums gadā*	Personu skaits, kuras izmantos IB	Nepieciešamais finansējums gadā*
Personas pamatvajadzību nodrošināšana	2 801	46 770 289	8 574	143 183 945
Personas dabiskā atbalsta loka vajadzību nodrošināšana	588	426 300	1 801	1 305 725
Atbalsta nodrošināšanai personai nepilngadīga bērna aprūpē	448	1 338 176	1 372	4 098 164
Atbalsts personai mobilitātes nodrošināšanai	840	1 008 000	2 575	3 090 000
KOPĀ	X	49 542 765	X	151 677 834

IBM veidojošie izdevumi

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība IBM darbiniekam

Pētījuma “Sociālo dienestu vadītāju un sociālā darba speciālistu apmierinātības mērījumi un to analīze par sociālā darba praksi” dati norāda, ka klientu lietu skaits vienam sociālajam darbiniekam var būt ļoti atšķirīgs, bet rēķinot vidējās vērtībās, tās ir no vidēji 30 līdz 45 lietām.

Izmēģinājumu projekta sociālajam darbiniekam pilna slodze tika noteikta par darbu ar 10 personām. Ņemot vērā, ka izmēģinājumu projekta laikā sociālajiem darbiniekiem bija jāveic darbības, kuras bija nepieciešamas tieši izmēģinājumu projekta īstenošanai - datu apkopošana, statistikas uzskaitē, atbalsta plānu grozījumi saistīti ar finansējuma pārdali izmēģinājumu projekta ietvaros u.c., kuras nākotnē nebūs nepieciešamas IBM ietvaros, faktiski IBM darbinieks varētu strādāt ar lielāku skaitu personu. Tomēr jāņem vērā, ka IBM ietvaros IBM darbiniekam varētu būt lielāka slodze strādājot ar vienu personu, tas saistīts ar individualizētiem risinājumiem, t.sk. vairāk iesaistot personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjus, jaunu pakalpojumu sniedzēju piesaisti, kuri līdz šim nav nodrošinājuši atbalstu pašvaldībās personām, un atbalsta plānu izpildes kontroli. Līdz ar to tiek pieņemts, ka IBM ietvaros viens IBM darbinieks strādās ar 30 personām.

IBM veidojošie izdevumi

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi - atlīdzība IBM darbiniekam

IBM darbības nodrošināšanas izdevumi:

- 1.variantā – mērķa grupas lielums 2 801 persona – nepieciešamas IBM darbinieku 92.4 slodzes, kuru nodrošināšanai kalendārajā gadā ir jānodrošina 1 723 459 euro (vidēji mēnesī 143 622 euro);
- 2.variantā – mērķa grupas lielums 8 574 personas – nepieciešamas IBM darbinieku 285.8 slodzes, kuru nodrošināšanai kalendārajā gadā ir jānodrošina 5 275 405 euro (vidēji mēnesī 439 617 euro).

IBM veidojošie izdevumi

IBM administrēšanas izdevumi

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu sociālo pakalpojumu administrēšanas izmaksas veido līdz 10% no pakalpojuma nodrošināšanas izmaksām (IBM – pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas un IBM darbības nodrošināšanas izmaksas).

IBM nodrošināšanai kopējais nepieciešamais finansējums

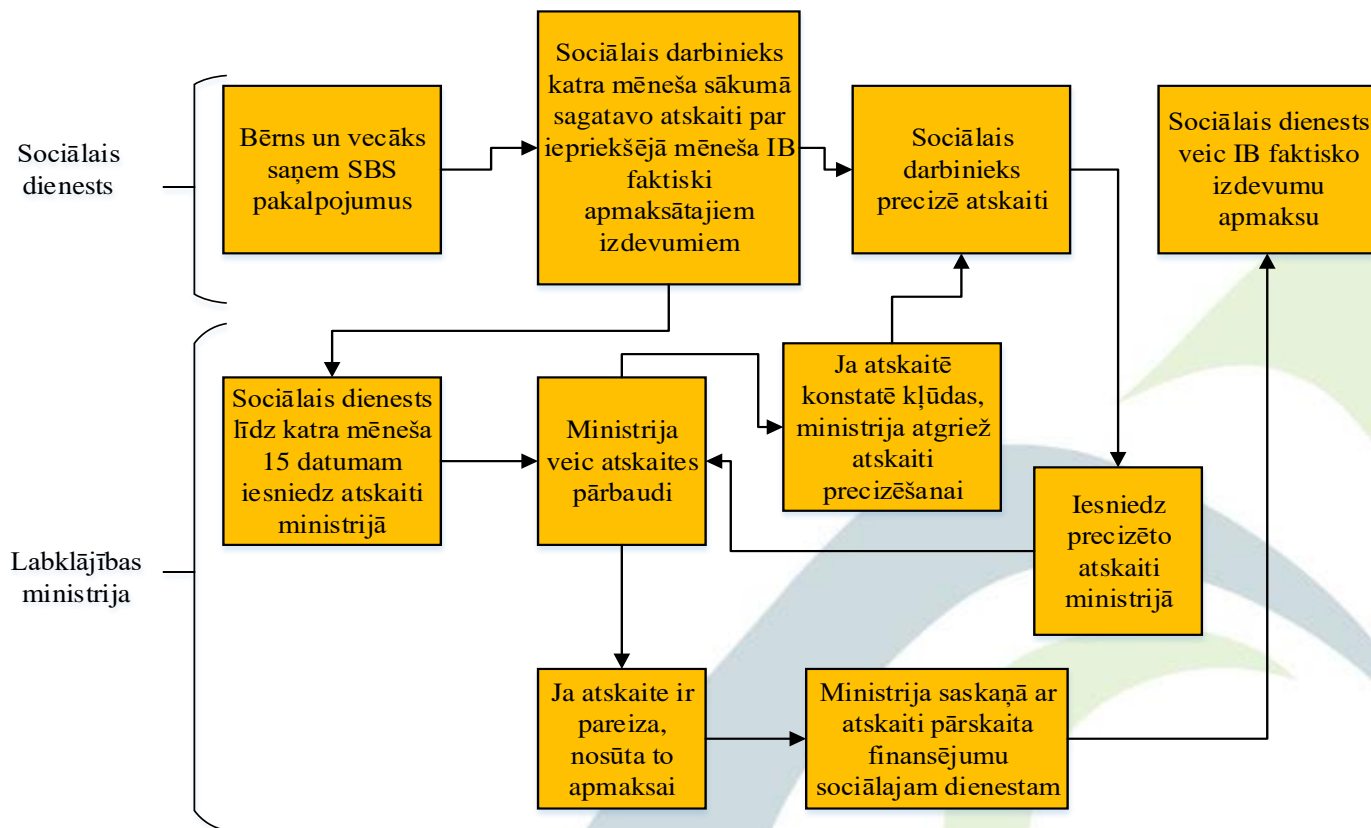
N.P .K.	Izmaksu pozīcija	1.variants - mērķa grupas lielums 2 801 persona		2.variants - mērķa grupas lielums 8 574 personas	
		Izmaksas mēnesī	Izmaksas kalendārajā gadā	Izmaksas mēnesī	Izmaksas kalendārajā gadā
1	2	3	4	5	6
1	Pakalpojumu nodrošināšanas izmaksas	4 128 564	49 542 765	12 639 820	151 677 834
2	IBM darbības nodrošināšanas izmaksas	143 622	1 723 459	439 617	5 275 405
3	IBM administrēšanas izmaksas	427 219	5 126 622	1 307 944	15 695 324
	IBM kopējās izmaksas	4 699 405	56 392 846	14 387 381	172 648 563
Finanšu avotu sadalījums (ja tiek izvēlēts 2 IBM finansēšanas variants)					
5	Pašvaldības budžeta finansējums 50% apmērā	2 349 703	28 196 423	7 193 691	86 324 282
6	Valsts budžeta finansējums 50% apmērā	2 349 703	28 196 423	7 193 691	86 324 282

IB administrēšana - norēķini ar pakalpojumu sniedzējiem par faktiski saņemtajiem pakalpojumiem

Pakalpojuma sniedzējs sniedz pakalpojumu, pamatojoties uz ar IB pārvaldītāju noslēgto līgumu vai saņemto garantijas vēstuli un atbalsta plānu:

- pakalpojuma sniedzējs iesniedz IB pārvaldītājam atskaiti/rēķinu par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem;
- IB pārvaldītājs samaksā pakalpojuma sniedzējam par faktiski sniegtajiem pakalpojumiem saskaņā ar atskaiti/rēķinu;
- ja sastādot atbalsta plānu, vecāks/persona ir norādījusi, ka kādu pakalpojumu priekšfinansēs pati, tad saņemot pakalpojumu persona veic samaksu no saviem finanšu līdzekļiem un iesniedz IB pārvaldītājam pakalpojuma apmaksu apliecinājošos attaisnojuma dokumentus;
- IB pārvaldītājs kompensē vecākam/personai faktiskos izdevumus saskaņā ar iesniegtajiem attaisnojuma dokumentiem.

IB administrēšana - IBM finansējuma plūsma saskaņā ar IBM atskaitēm

IB saņēmēja dzīves kvalitātes novērtējums un IBM nodrošināšanā iesaistīto pušu aptauja par IBM darbības procesu

- IBM ietekmes novērtēšanai attiecībā uz **dzīves kvalitāti bērniem**, tiek piedāvāts izmantot Bīčas invaliditātes centra (Beach Center on Disability) izstrādāto izvērtēšanas instrumentu, jo šī izvērtēšanas instrumenta izmantošana vecākiem ir vienkāršāka, nav tik laikietilpīga, ir vieglāk uztverama un aptver visus bērna vecuma posmus, līdz ar to rezultāti ir salīdzināmi pa visām bērnu vecuma grupām.
- IBM ietekmes novērtēšanai attiecībā uz **dzīves kvalitāti personām ar GRT**, tiek piedāvāts izmantot subjektīvās dzīves kvalitātes instrumentu (“*Subjective quality of life instrument*”, autori Antonella Džigantesko (*Antolella Gigantesco*) un Masimo Džuljāni (*Massimo Giuliani*) (Itālija)). Šo aptauju var izmantot gan cilvēki ar intelektuālas attīstības traucējumiem, gan cilvēki ar psihiskām saslimšanām. Aptauja ir viegli adaptējama un to var arī izmantot, aptaujājot personas dabiskā atbalsta loka pārstāvjus. Aptauja ietver visus galvenos domēnus, kas parasti tiek iekļauti šādos instrumentos, tās aizpildīšana neprasa daudz laika vai īpašu apmācību.
- IBM nodrošināšanas laikā, lai novērtētu **IBM ieviešanas kvalitāti**, tiek iegūta informācija no visiem IBM ieviešanas procesā iesaistītajiem. Minēto informāciju iegūst interviju/aptauju veidā, kurā iesaistītajām pusēm –IBM darbiniekiem, pakalpojumu sniedzējiem un personām, vienu reizi gadā jāsniedz savs viedoklis par IBM darbību.

Veicot bērnu un vecāku individuālo vajadzību izvērtēšanu un atbalsta plānu sagatavošanu, izvērtēšanas eksperti katram bērnam nosprauda mērķus.

Izmēģinājumu projektu laikā tika adaptēta mērķu sasniegumu skala, lai novērtētu kopējo mērķu sasniegšanas pakāpi. Mērķu sasniegšanas rezultātam tika piešķirta vērtība - 1, ja mērķis bija sasniegts, 0,5, ja mērķis bija sasniegts daļēji un 0, ja mērķis nebija sasniegts. Pavisam kopā bērni ir sasnieguši 75% no izvirzītajiem mērķiem, kas ir vērtējams kā ļoti augsts rezultāts un kas apliecina izlietotā finansējuma mērķtiecību un lietderību.

Būtiskākie ieguvumi bērnu izmēģinājumu projekta laikā – sasniegti individuālajos atbalsta plānos izvirzītie mērķi

Atbalsta plānos izvirzīto mērķu izpilde

Atbalsta plānu mērķu joma	Izvirzīto mērķu skaits	Mērķu sasniegšanas pakāpe	% no izvirzītiem mērķiem
Ģimenes atbalsta spēju stiprināšanā	195		
sasniegti		152	78%
daļēji sasniegti		30	15%
nav sasniegti		13	7%
Kopā		167	86%
Bērna funkcionēšanas spēju uzturēšanai un attīstīšanai	341		
sasniegti		141	41%
daļēji sasniegti		188	55%
nav sasniegti		12	4%
Kopā		235	69%
Pavisam kopā	536	402	75%

Būtiskākie ieguvumi personu ar GRT izmēģinājumprojekta laikā – sasniegti individuālajos atbalsta plānos izvirzītie mērķi

Veicot personu ar GRT individuālo vajadzību izvērtēšanu un atbalsta plānu sagatavošanu, sociālais darbinieks sadarbībā ar personu nosprauda sasniedzamos mērķus.

Izmēģinājumprojekta laikā personas pavisam kopā ir sasniegušas 65% no izvirzītajiem mērķiem, kas ir vērtējams kā ļoti augsts rezultāts un kas apliecina izlietotā finansējuma mērķtiecību un lietderību.

Atbalsta plānu mērķu joma	Izvirzīto mērķu skaits	Mērķu sasniegšanas pakāpe	% no izvirzītiem mērķiem
1. atbalsta joma: Dzīvošana, personas aprūpe un speciālistu atbalsts	137		
sasniegti		65	47%
daļēji sasniegti		65	47 %
nav sasniegti		7	6%
Kopā		97.5	71 %
2. atbalsta joma: Atbalsts nodarbinātībā, izglītībā un prasmju iegūšanā	110		
sasniegti		23	21%
daļēji sasniegti		80	73%
nav sasniegti		7	6%
Kopā		63	57%
3. atbalsta joma: Brīvais laiks	59		
sasniegti		21	36%
daļēji sasniegti		35	59%
nav sasniegti		3	5%
Kopā		38.5	65%
Pavisam kopā	306	199	65%

Sasniegtās izmaiņas raksturo bērnu funkcionēšanas stāvokli pēc SFK (SFK līmeņa izmaiņas) un bērnu dzīves kvalitātes (*KIDSCREEN* anketa) un ģimenes dzīves kvalitātes uzlabojumi (*FQOLS* anketa):

- Saskaņā ar novērtējumu pēc SFK 47 bērniem tika konstatēta pozitīva izmaiņu dinamika: aktivitāšu ierobežojumi ir mazinājušies kopā 9 domēnos. Vislabākie rezultāti ir šādos domēnos: mācīšanās un zināšanu lietojums, pašaprūpe, mājas dzīve, starppersonu mijiedarbība un attiecības, vispārējie uzdevumi un prasības, mobilitāte.
- Izmēģinājumprojekta rezultāti rāda, ka dzīves kvalitāti (*KIDSCREEN* anketa) izmēģinājumprojekta noslēgumā vērtē augstāk gan bērni, gan vecāki vairākumā no 10 *KIDSCREEN* dimensijām – bērni 8 dimensijās (ar izteiktu pozitīvu dinamiku divās dimensijās - *Skolas dzīve* un *Sociālais atbalsts un vienaudži*) un vecāki 7 dimensijās (ar izteiktu pozitīvu dinamiku divās dimensijās - *Sociālā piederība/apcelšana* un *Sociālais atbalsts un vienaudži*). Bērni un vecāki uzrādīja zemāku par Eiropas normatīvajiem datiem ar veselību saistītu dzīves kvalitātes vidējo vērtējumu visās *KIDSCREEN* dimensijās. Tomēr jāatzīmē, ka gada laikā gan bērni, gan vecāki uzlaboja skatījumu uz dzīves kvalitāti vairākumā no *KIDSCREEN* dimensijām un vērtējums, piemēram, bērniem dimensijās - *Skolas vide* (47,7 no 50,0) un *Sevis uztvere* (48,9 no 50,0) un vecākiem dimensijā - *Ģimenes un mājas dzīve* (48,1 no 50,0) tuvojās Eiropas normatīvajiem rādītājiem.
- Izmēģinājumprojekta laikā ģimeņu dzīves kvalitāte (*FQOLS* anketa) paaugstinājās visās dimensijās, bet statistiski ticama sākuma un noslēguma vērtējuma atšķirība ir dimensijā - *Emocionālā labklājība*.

- Konstatēts, ka 9 no 13 novērtētiem dzīves aspektiem, vairāk kā 50% respondentu dzīves kvalitāte ir uzlabojusies. **Lielākais personu īpatsvars ar pozitīvu dzīves kvalitātes dinamiku, ir jomās: “Izmaiņas Jūsu dzīvē kopumā” (85%), “Izmaiņas Jūsu psiholoģiskajā stāvoklī” (71%),** savukārt zemākais personu īpatsvars ar pozitīvu dzīves kvalitātes dinamiku ir jomās: “Izmaiņas Jūsu tuvās, intīmās attiecībās ar partneri” (36%) un “Izmaiņas Jūsu finansiālā stāvoklī” (35%).
- Nodarbināto personu skaits izmēģinājumu projektā ir palielinājies gandrīz 2 reizes - **pirms izmēģinājumu projekta nodarbinātas bija 16 personas, savukārt izmēģinājumu projekta laikā – 29 personas.** Par 4 personām pieaudzis to personu skaits, kuras ir nodarbinātas patstāvīgā darbā uz pilnu slodzi, par 3 personām pieaudzis to personu skaits, kuras strādā gadījuma darbus (darbs uz noteiktu laiku) uz pilnu slodzi un par 3 personām to personu skaits, kuras strādā uz nepilnu slodzi. 4 personas tika iesaistītas brīvprātīgo darbā un īslaicīgajos pagaidu sabiedriskajos darbos.

Būtiskākie secinājumi no IB modeļu izmēģinājumprojektiem

- Izvērtēšana un atbalsta plāna izstrāde notiek sadarbojoties un iesaistot šajā procesā gan vecākus, gan personas ar GRT un viņu dabiskā atbalsta loka pārstāvjus.
- IB saņēmējam ir tieša ietekme uz atbalsta plāna gala rezultātu/noteiktajiem atbalsta pasākumiem.
- IB saņēmējs var saņemt tieši tos pakalpojumus un tieši tādā apjomā, kādā tie nepieciešami, atbilstoši atbalsta plānā noteiktajam apmēram.
- IB saņēmējs var izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kuri nodrošinās pakalpojumus.
- Atbalsta plāns un finansējums tiek noteikts uz periodu (12 mēneši), tādējādi ļaujot elastīgi plānot finansējuma izlietojumu.
- Konstatēta lielāka apmierinātība ar saņemto atbalstu.

- IBM ir efektīvs pakalpojumu finansēšanas mehānisms, kas rada pozitīvas izmaiņas bērna/personas funkcionēšanas stāvoklī un uzlabo bērnu, vecāku un personu dzīves kvalitāti.
- IB pieeja vislielākā mērā sekmē bērna, vecāku un personas pašnoteikšanās iespējas un nodrošina individualizētu atbalstu, tādējādi veicinot iespējami labākā rezultāta sasniegšanu bērnam, viņa ģimenei un personai kopumā.
- IB ir individualizēta, mērķtiecīga un uz bērnu, vecāku un personu vērsta pieeja nepieciešamā atbalsta sniegšanā, nodrošinot publiskā finansējuma izmantošanas efektivitāti un lietderīgumu.
- Bērna, vecāku un personas vajadzību izvērtēšanu veic sociālais darbinieks, definējot katram sasniedzamos mērķus un to sasniegšanai nepieciešamos pakalpojumus.
- Mērķtiecīga un savstarpēji papildinoša atbalsta sniegšana bērnam, vecākiem un personai nodrošina atbalsta pēctecību un papildināmību.
- Pakalpojumu saņemšanas iespējas bērnam, vecākiem un personai netiek ierobežotas tikai ar pašvaldībā pieejamajiem pakalpojumiem.
- Vecākiem/ personai nodrošinātā iespēja izvēlēties pakalpojumu sniedzēju nostiprina motivāciju un veicina sadarbību pakalpojumu sniegšanā vienlaikus mazina administratīvo slogu pakalpojumu sniedzēju piesaistes procesā.
- Veicināta daudzveidīgu pakalpojumu attīstība reģionos, izmantojot inovatīvus pakalpojumu sniedzēju piesaistes risinājumus.

IBM ieviešanai nepieciešamie normatīvie akti (likums)

IBM ieviešana izstrādājot atsevišķu likumprojektu “Individuālā budžeta likums” (likumprojekts):

- + regulējumu iespējams papildināt arī ar regulējumu pilngadīgu personu atbalstam, kā arī veiksmīgas IBM ieviešanas gadījumā ar atbalsta nosacījumiem veselības un izglītības sfērā;
- + normas viena likuma ietvaros ir vieglāk saprotamas lietotājiem ņemot vērā to, ka tiks iesaistīts plašs personu loks;
- dublējas atsevišķas Sociālo pakalpojumu un sociālas palīdzības likuma (SPSPL) normas (SPSPL 3.pants, atsevišķas klienta tiesības un pienākumi, LM, pašvaldību funkcijas u.c.).

Papildinot ar IB saņemšanas nosacījumiem SPSPL

- + normas par sociālo pakalpojumu piešķiršanu konsolidētas vienā likumā un nedublējas
- IBM paredz atšķirīgu finansēšanas kārtību un piešķiršanas nosacījumus līdz ar to SPSPL būs daudz izņēmuma normu, kas sarežģīs SPSPL teksta uztveri

Galvenās likumā iekļaujamās normas

- Likums nosaka SBS pakalpojumu finansēšanas no IB nodrošināšanas pamatprincipus un IB indikatīvo apmēru.
- Valsts un pašvaldība nodrošina solidāru IB izmaksu finansējumu, katra sedzot 50% no faktiski veiktajām IB izmaksām.
- Personu loku, kas var saņemt IB un IB piešķiršanas kritērijus.
- Valsts, IB administrētāja (pašvaldības), IB pārvaldītāja un IB saņēmēja tiesības un pienākumus IB administrēšanas procesā.
- Pakalpojumu sniedzēju atlases principus, to piesaistes nosacījumus, tiesības un pienākumus SBS pakalpojumu sniegšanas laikā.
- Tā kā šobrīd no IB paredzēts apmaksāt tikai sociālos pakalpojumus, nepieciešams noteikt likuma darbības sfēru:
 - paredzēts, ka ne visus valsts finansētos sociālos pakalpojumus var finansēt no IB, no IB neapmaksā piemēram tehnisko palīglīdzekļu pakalpojumu, SIVA sniegtos pakalpojumus, personu ar redzes vai dzirdes traucējumiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, asistenta pakalpojumu pašvaldībā un izglītības iestādēs.
 - no IB var apmaksāt arī tādus pakalpojumus, kas šobrīd netiek apmaksāti no publiskajiem resursiem sociālajā, veselības vai izglītības jomā (piemēram, Portidžas agrīnās korekcijas programmu u.c.) , ja tie tiek sniegti Latvijas teritorijā un iekļauti atbalsta plānā.

Ministru kabineta noteikumi

Likumprojektā tiek iekļauta norāde, ka IB saņemšanas kārtību noteiks Ministru kabineta noteikumi, kuros tiks regulēta:

- kārtība, kādā izvērtē ģimeniskā vidē dzīvojoša bērna ar funkcionēšanas traucējumiem un bērna ģimenes (likumisko pārstāvju vai audžuģimenes) **vajadzības pēc SBS pakalpojumiem un sastāda atbalsta plānu.**
- kārtība, **kādā piešķir IB** (pieteikšanās IB saņemšanai, IB saņemšanas pārtraukšana, izbeigšana) un **nosaka IB saskaņoto apmēru** vai atsaka piešķirt IB.
- kārtību, kādā bērns **saņem SBS pakalpojumus un tiek novērtēti to panāktie uzlabojumi**, dzīves kvalitātes novērtēšanas nosacījumi.
- kārtību, kādā finansē un administrē IB.
- IB indikatīvā apmēra lielums.
- prasības SBS pakalpojumu sniedzējiem.
- kritērijus SBS pakalpojumu cenas noteikšanai.

Paldies par uzmanību!

